

Rynek Ziemniaka. Produkcja nasienna w 2021r.

Dr Tadeusz Oleksiak

Według danych Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORiN), do kwalifikacji polowej w 2021 r. zgłoszono 2280 plantacji nasiennych ziemniaków (w 2020 r. – 2414) o łącznej powierzchni 6888,91 ha. Oznacza to, że powierzchnia reprodukcji sadzeniaków zmniejszyła się o 8,7% w porównaniu z rokiem poprzednim. Średnia wielkość plantacji nasiennych ziemniaków zmniejszyła się i wynosiła 3,02 ha. Udział plantacji nasiennych w całkowitej powierzchni uprawy ziemniaków wzrósł do 3,05%. Zwiększa się udział sadzeniaków kwalifikowanych w zużyciu sadzeniaków ogółem. W ostatnim roku po raz pierwszy przekroczony został poziom 30%. Jest to znaczący wzrost w porównaniu z sytuacją sprzed kilku lat, jednak wciąż ustępujemy pod tym względem czołowym producentom ziemniaków w UE gdzie stosuje się głównie materiał kwalifikowany.

W 2022 należy oczekiwać wzrostu cen kwalifikowanego materiału nasiennego ziemniaków. W następstwie zmniejszenia powierzchni uprawy sadzeniaków podaż sadzeniaków będzie mniejsza niż w bieżącym roku. Czynnikiem stymulującym wzrost cen będą też wysokie ceny ziemniaków konsumpcyjnych i drastyczny wzrost cen środków produkcji.

W produkcji sadzeniaków dominują rejony charakteryzujące się bardziej korzystnymi warunkami przyrodniczymi i mniejszym zagrożeniem chorobami wirusowymi. Zdecydowana większość plantacji nasiennych zlokalizowana jest w województwach położonych na północy kraju. Województwa w których koncentruje się produkcja nasienna ziemniaków to: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, łódzkie i wielkopolskie. Łączny udział tych województw w produkcji sadzeniaków wynosi 95,0%.

Krajowy Rejestr został uzupełniony o 4 nowe odmiany jadalne, 3 bardzo wczesne odmiany Nasturcja, Bielik i Piwonia oraz wczesna Provita z Hodowli Ziemniaka Zamarte i 1 wczesna odmiana skrobiowa Fala z Pomorsko-Mazurskiej Hodowli Ziemniaka.

Systematycznie, maleje udział w produkcji sadzeniaków krajowych odmian na rynku (38,0% w 2012 r., w 2020 r., 20,9%). W 2021r. % w produkcji nasiennej, było 60 odmian z polskich hodowli, głównie z grupy bardzo wczesnych i średniowczesnych jadalnych oraz skrobiowych średniowczesnych i późnych. Uprawiano je na 18,5% ogólnej powierzchni uprawy na cele nasienne.

Ekspansja odmian zagranicznych przybrała na sile po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Od tego czasu w Polsce mogą być uprawiane i reprodukowane odmiany z Katalogu Europejskiego (CCA), który zawiera odmiany ziemniaków wpisane do rejestrów poszczególnych państw członkowskich. Udział odmian z CCA wzrasta, w 2021 r. stanowiły one 55,7% produkcji nasiennej w Polsce, czyli więcej niż rok wcześniej. Walory jakościowe, jak też lepsze dostosowanie do miejscowych warunków przyrodniczych uzasadniają przynajmniej częściowe odzyskiwanie rynku przez odmiany polskich hodowli. Strategia odzyskiwania rynku powinna dotyczyć zwłaszcza odmian jadalnych do bezpośredniego spożycia.

W Krajowym Rejestrze, czyli w urzędowym wykazie odmian, których materiał siewny może być wytwarzany i może znajdować się w obrocie w Polsce, jak i na obszarze Unii Europejskiej, wciąż przeważają odmiany z polskich firm hodowlanych; 62 z 89 zarejestrowanych, czyli 69,7%.

Mimo tendencji spadkowej, podobnie jak w przodujących w produkcji ziemniaków zachodnioeuropejskich krajach UE, w Polsce reprodukowana jest duża liczba odmian. W 2021r. w produkcji nasiennej znajdowało się 188 odmian. Zmniejszenie liczby uprawianych odmian spowodowało zwiększenie, mierzonego udziałem dziesięciu czołowych odmian w reprodukcji, wskaźnika koncentracji. W 2021 wynosił on 36,3% (2020 34,5%).

Tabela 1

Produkcja i obrót sadzoniakami kwalifikowanymi

Wyszczególnienie	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22*
Powierzchnia uprawy objęta kwalifikacją polową (tys. ha)	5,64	6,00	6,13	6,78	7,55	6,89	7,10
Liczba zgłoszonych plantacji	2153	2106	2030	2260	2414	2280	2300
Udział plantacji zgłoszonych do kwalifikacji w ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków (%)	1,81	1,82	1,94	2,15	2,30	3,05	2,60
Produkcja sadzoniaków kwalifikowanych (tys. ton *)	119,6	146,8	139,3	137,3	141,1	179,3	150,0
Zakup z państw trzecich (tys. ton)	32,7	18,2	21,5	17,5	35,2	22,6	23,0
Sprzedaż na cele siewne	134,0	140,5	135,8	130,9	151,6	173,5	173,0
Zużycie sadzoniaków ogółem (tys. ton)	702	749	773	705	557	564	564
Udział sadzoniaków kwalifikowanych w zużyciu ogółem (%)	19,2	19,6	18,8	18,6	27,2	30,8	30,7

* szacunki własne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIORiN (Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa).

Tabela 2

Udział odmian ziemniaków w powierzchni plantacji nasiennych (w %)

Nazwa odmiany	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jadalne bardzo wczesne i wczesne							
Bellarosa	1,3	1,5	1,9	1,8	1,3	1,4	1,6
Gala	1,6	1,0	1,8	2,2	2,0	2,8	2,1
Innovator	9,8	9,1	10,3	12,0	10,7	9,0	11,4
Lady Amarilla					0,2	0,4	1,3
Lady Claire	1,7	2,7	2,4	2,7	2,9	2,4	1,8
Lady Rosetta (chipsy)	3,2	3,0	3,0	3,0	2,7	2,3	2,2
Lilly	1,2	1,6	1,5	1,4	1,4	1,8	1,9
Lord	3,1	3,0	2,6	1,9	1,5	1,4	1,3
Ludmilla	1,6	1,5	1,4	1,5	1,4	1,6	2,0
Queen Anne					0,4	0,6	1,3
Ranomi					0,7	1,2	1,1

Riviera	1,5	1,4	1,3	1,4	1,5	1,8	2,3
Smiths Comet					0,1	1,3	1,9
Vineta	7,9	7,6	6,4	6,0	5,6	5,6	5,2
Colomba	0,3	0,5	1,6	1,6	1,7	2,6	2,8
Brooke				0,7	1,0	1,3	1,2
Jadalne średniowczesne							
Excellency					0,2	0,9	1,0
Fontane	0,5	0,9	0,9	1,4	1,4	2,2	2,3
Hermes (chipsy)	2,0	2,5	2,8	3,2	1,5	2,8	3,0
Jurek					0,4	0,7	1,1
Omega	1,4	1,2	1,60	1,6	1,4	1,9	2,3
VR 808		1,5	1,4	2,5	5,6	0,8	1,6
Pirol	1,6			0,5	0,8	1,3	1,2
Jadalne średniopóźne							
Markies	1,3	1,1	1,5	1,4	1,9	1,8	1,9
Skrobiowe średniowczesne średniopóźne							
Boryna	0,1	0,6	1,1	1,0	0,9	1,1	1,1
Eurostarch					0,9	0,8	1,2
Jubilat	1,1	1,6	1,6	1,9	1,4	1,5	1,7
Kuba	2,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,1	1,1
Verdi	2,8	3,4	3,2	2,9	3,1	2,2	2,5
Zuzanna	1,7	2,5	1,9	1,4	2,1	2,1	2,2
Skrobiowe późne							
Rudawa	0,9	0,4	0,7	1,0	1,1	1,4	0,7
Skawa	1,7	2,7	3,2	2,7	3,1	2,1	1,8

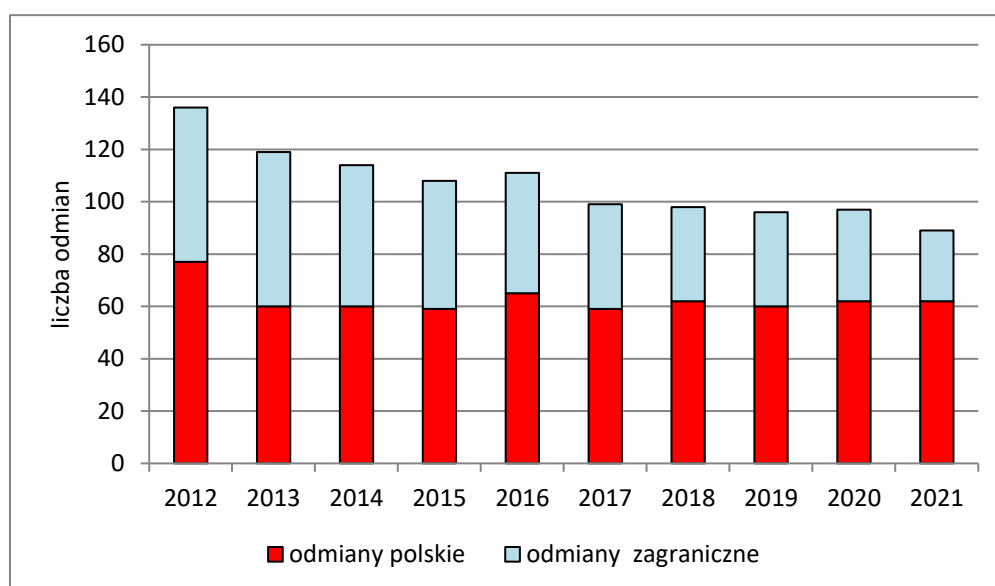
Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GIORiN.

Tabela 21

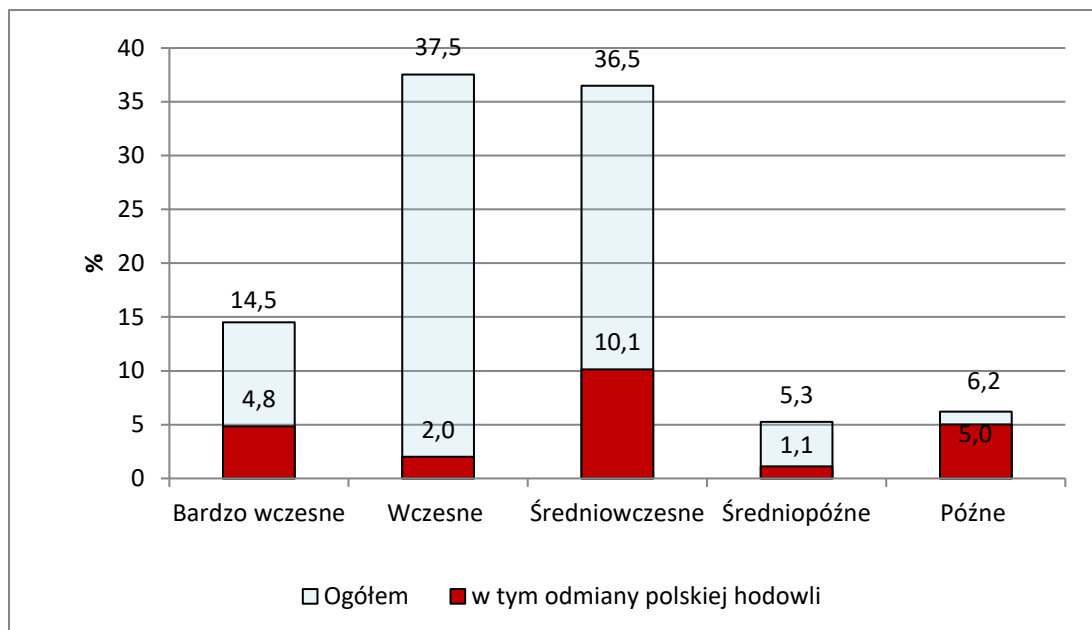
Udział i znaczenie odmian ziemniaków w ofercie rynkowej sadzeniaków kwalifikowanych w roku gospodarczym 2019/20

Grupa odmian	Jadalne	Skrobiowe
Dominujące – o względnie ustabilizowanej pozycji i udziale rynku powyżej 2%	Colomba, Fontane, Gala, Hermes, Innovator, Lady Rosetta, Omega, Riviera, Vineta,	Zuzanna, Verdi,
Perspektywiczne – o rosnącej powierzchni reprodukcji i udziale rynku powyżej 1%	Jurek, Lady Amarilla, Ludmilla, Queen Anne, Smiths Comet, Ranomi, Brooke	Eurostarch,
Zajmujące znaczącą pozycję o udziale w rynku od 1 do 2%	Bellarosa, Brooke, Glada, Lady Claire, Lilly, Lord, Markies, Pirol, VR 808	Boryna, Jubilat, Kuba, Skawa
Względnie niewysoki udział w rynku – od 0,5 do 1%	Arsenal, Constance, Excellency, Ignacy,	Amarant, Hinga, Rudawa

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GIORiN.

Rys. 1 Odmiany ziemniaka w Krajowym Rejestrze /2021/

Rys. 2 Struktura produkcji sadzeniaków wg grup wczesności w roku 2021